

POLİTİK PSİKOLOJİ BAĞLAMINDA DİPLOMASİDE DİJİTAL DÖNÜŞÜM: ANTALYA DİPLOMASİ FORUMU

Emine KAPLAN *

Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0002-5775-9726>

Özet

İletişim teknolojilerindeki gelişme her alanı olduğu gibi diplomasiyi de etkilemiştir. Dijital çağ ile beraber diplomasinin gerçekleştiği ortam ve diplomaside kullanılan araçlar hızla dönüşmüştür. Diplomatik görüşmelerde diplomatların psikolojilerinin müzakere sonuçlarını etkilediği kabul edilen bir gerçektir. Diplomasideki dijital dönüşüm ile beraber dijital masaların politik psikoloji açısından sonuçları merak edilmeye başlanmıştır. Bu makalede dijital diplomatik müzakereler politik psikoloji açısından irdelenmiştir. Politik Psikoloji açısından dijital diplomasi incelenirken literatür taramasıyla birlikte derinlemesine mülakat yöntemine başvurulmuştur. Yapılan inceleme sonucunda dijital müzakerelerin diplomatik görüşmeleri olumsuz etkilediği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Diplomasi, Dijital Diplomasi, Politik Psikoloji, Politik Psikoloji ve Dijital Diplomasi, Antalya Diplomasi Forumu.

Abstract

Recent developments in communication technologies have been efficient on every areas as well as diplomacy. The environment of diplomacy and also means of it has changed swiftly along with the turn of digital era. It is an admitted fact that the psychological states of diplomats have an effect upon the results of negotiations. In parallel with digital transformation of diplomacy, probable outcomes of digital desks have been an object of interest in respect to the political psychology. In this paper, the diplomatic negotiations are analyzed in terms of political psychology. While analyzing the digital diplomacy in respect of political psychology, the method of in-depth interview in addition to the literature view. Following these searches, it is concluded that the digital negotiations are have a negative effect on the diplomatic debates.

* Siyaset Bilimi Doktora Öğrencisi, Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, TRT Diplomasi Muhabiri

Keywords: Diplomacy, Digital Diplomacy, Political Psychology, Digital Diplomacy and Political Psychology, Antalya Diplomacy Forum,

Giriş

2020 yılında ortaya çıkan Covid-19 salgını ile birlikte diplomasideki dijital dönüşüm hız kazanmıştır. Pandemi sebebiyle devlet başkanları, dışişleri bakanları ve diplomatlar birçok önemli görüşmeyi dijital ortamda gerçekleştirmiştir. Pandemi'den önce de devletlerarası birçok diplomatik görüşme telefon diplomasisi ve video konferans gibi iletişim araçlarıyla yapılmaktaydı fakat pandemi sebebiyle diplomasideki dijitalleşme artmıştır. Diplomasideki bu dijitalleşmenin de müzakere masalarını etkilemesi kaçınılmaz olmuştur. Bu dijital masalar her ne kadar diplomasinin devamlılığını sağlasa da diplomatik görüşmeleri olumsuz etkilemiştir. Dijital masalar, diplomatik görüşmeleri bir çok açıdan olumsuz etkilemişse de bu makalede diplomasideki dijitalleşmenin politik psikoloji açısından diplomatik müzakereleri nasıl etkilediği ele alınmıştır.

Makalede öncelikle literatür taraması verilerek, insanlık tarihi ile birlikte var olan diplomasi yol ve yöntemleri günümüze kadar tarihsel gelişimi ile birlikte ele alınmış, ardından, diplomasideki dijital dönüşüm incelenmiştir.

Bugün diplomatik müzakerelerin tamamıyla rasyonel kurallar çerçevesinde yürütülmediği, diplomatların psikolojilerinin diplomatik müzakereleri etkilediği kabul edilen bir gerçeklik olmuştur. Bu açıdan diplomatik ilişkiler bakımından politik psikoloji son derece önemli bir disiplin haline gelmiştir. Diplomasideki dijitalleşme ile beraber de dijital diplomasi ve politik psikoloji arasındaki etkileşim merak edilmeye başlanmıştır. Bu yüzden bu makalede dijital diplomasi ve politik psikoloji arasındaki ilişki incelenmeden önce, politik psikoloji kavramı bir başlık halinde detaylı bir şekilde verilmiştir. Ardından Dijital Diplomasi ve politik psikoloji arasındaki etkileşim ele alınmıştır. Burada derinlemesine mülakat yöntemine başvurulmuştur. Bilindiği gibi çoğu diplomatik müzakere kamuoyu önünde değil, gizli bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Bu gizli toplantıları takip etme ve gözleme imkânı bulunmadığından Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı diplomatları Büyükelçi Burak Akçapar ve Büyükelçi Murat Karagöz'e dijital masaların politik psikoloji açısından değerlendirilmesine yönelik sorular

yöneltilmiş ve verilen yanıtlar üzerinden dijital masalar politik psikoloji bağlamında analiz edilmeye çalışılmıştır.

Yine bu makalede Türk Dijital diplomasisinin en başarılı projelerinden biri olan Antalya Diplomasi Forumunun Türk ve dünya diplomasisine katkısı ve Türkiye'ye politik imaj bakımından yapacağı katkılar politik psikoloji açısından değerlendirilmiştir.

Diplomasi Kavramı ve Çeşitleri

Diplomasi kavramı, eski Yunancadaki diploma kavramının kökeninden gelmektedir. Diplomasi, “Eski Yunan ve Roma’da resmi belgelerin (diplomaların) tasniflenmesi, korunması, yapılan antlaşmaların değerlendirilmesi gibi işlevlerle dar bir kapsamda” yer almıştır. Görüşme sanatı olarak da ifade edilen diplomasi bugünkü anlamda olmasa da insanlık tarihi boyunca var olmuştur. Devletlerin ortaya çıkmasıyla beraber kurumsallaşmış bir kavramdır (Acar, 2016: 418-419).

Diplomasi, tarih boyunca birbirinden çok farklı dil, din, ırk ve kültüre sahip topluluklar arasında iletişim kurmak için kullanılan araçların başında gelmiştir. İkna etme sanatı olarak da ifade edilmiştir (Ünsal, 2019:22). İnsanlığın kaderi, neredeyse diplomasi yoluyla sağlanan devletler arasındaki bu iletişime bağlıdır. 19. Yüzyılda güçlü olmanın yolu savaşmak olmuştur. Fakat günümüzde savaşarak güçlü olmaktan ziyade barış içinde güçlü olmak daha önemli bir hale gelmiştir. Günümüzde dış politikasını askeri güce dayandıran devletler ve uluslararası ilişkilerde saldırgan bir politika izleyen devletlere uluslararası arenada sıcak bakılmamaktadır. (Tuncer, 1982: 252)

iteratürde diplomasi farklı biçimlerde tanımlanmıştır. Headley Bull diplomasiyi, “dünya siyasetinde yer alan devletler ve diğer kuruluşlar arasındaki ilişkilerin resmi ajanlar tarafından ve barışçıl yollarla yürütülmesi” (Bull’dan aktaran Bjola, 2015: 1) olarak ifade ederken, Satow ve Bland diplomasiyi, “resmi ilişkilerin yürütülmesi için istihbarat ve incelikli üslup uygulaması” (Satow ve Bland tan aktaran; Bjola, 2015: 1) olarak ifade etmiştir. Genel çerçevede diplomasi, “uluslararası ilişkilerde müzakere sonucunda, diyalog için ortak bir zemin

bulunması sanatıdır. İletişim, dinleme, anlama, inandırma ve güven oluşturma gibi kavramlar diplomasinin olmazsa olmazlarıdır.”⁴ Diploması, Eski Yunan ve Roma’da, Eski Çin ve Hindistan’da elçi ve habercilerce vasıtasıyla yürütülürken, sonraları hükümdarları temsilen aristokratlar tarafından yürütülmüştür. Günümüzde ise diplomatlar⁵ üzerinden yürütülmektedir (Ünsal, 2019:24).

Diploması, uygarlık tarihi ile ortaya çıkan hatta uygarlıktan önce de var olduğu düşünülen bir ilişki biçimidir. Tarihte uygulanan ilk diploması *ad hoc*⁶ nitelik taşımaktadır. Bu diploması yöntemini tarihteki birçok devlette görmek mümkündür. Hititlerde, Eski Mısırlılarda, Yunan Şehir devletlerinde, Romalılarda ve Bizans’ta bu diploması yöntemine başvurulmuştur. *Ad hoc* diploması yönteminden sürekli diploması yöntemine geçiş ise ilk defa 15. yüzyılda İtalyan Şehir-devletleri tarafından uygulanmıştır. 15. ve 16. yüzyıl diploması anlayışına ve yöntemine İtalyanlar yön verirken, 17. ve 18. yüzyıl diploması anlayışına ve yöntemine de Fransızlar yön vermiştir. Fransa, diplomatik faaliyetlerini, Dışişleri Bakanlığı çatısı altında toplamış ve diplomasinin işleyişini halka açık hale getirmiştir. Fakat yine de bu durum uygulamaya tam olarak yansıtılamamış ve diploması tamamıyla halka açık hale getirilememiştir (Acar, 2006: 422). Fransız Kral Louis (1638-1715) döneminde Fransız diploması anlayışı Avrupa’da hakim olmuş ve 1789 Fransız devrimine kadar Fransa’nın diploması anlayışı ve yöntemi tüm Avrupa’da uygulanmaya başlanmıştır (Tuncer, 1982: 252).

17.18. ve 19. Yüzyıllarda Avrupa’da uygulanan diplomasinin en belirgin özelliği, diplomasinin hükümdarlar eliyle yürütülmesi olmuştur. Elçilere de hükümdarların özel temsilcisi olarak bakılmıştır. Diploması ve dış politika halka kapalı, sadece saray bürokratlarının ve hükümdarın gelişmelerden haberi olmuştur. Devletlerarasında yürütülen diploması hakkında kamuoyu bilgilendirilmemiştir. Bu dönemlerde uygulanan diploması, “hile”, “yalan” ve “entrika” ya dayanmaktaydı. Diplomasinin amacı barışı ve ticari ilişkileri geliştirmekten ziyade

⁴ <https://antalyadf.org/kavram/>

⁵ Diplomat, “ dış politikayla uğraşan ve ülkesini yurt dışında temsil etmekle görevlendirilen kimsedir. Vatandaşlarının haklarına ve çıkarlarına uygun olarak yabancı devletler ve uluslararası kuruluşlarla ilişkileri yürütmek üzere Dışişleri Bakanlıklarına bağlı olarak atanan kişidir.” <https://tr.wikipedia.org/wiki/Anasayfa>

⁶ Diploması elçileri belli bir görev için görevlendirilerek geçici bir süre yurtdışına gönderilmişlerdir. Görevleri bittikten sonra ülkelerine geri dönmüşlerdir. *Ad hoc* geçici bir diploması yöntemidir. (Tuncer, 2006)

savaş yoluyla elde edilemeyen kazanımların “hile” ve “entrika” yoluyla elde edilmesi olmuştur. Bu dönemde, diplomaside, “bir elçi, yabancı bir ülkeye ülkesinin iyiliği için, yalan söylemek üzere gönderilen dürüst bir kişidir.” anlayışı hakim olmuştur. Birinci dünya savaşına kadar uygulanan bu diplomasi yöntemi literatürde “eski” diplomasi olarak yer almıştır.

Birinci Dünya savaşından sonra, ABD Başkanı Wilson’un “açık diplomasi” kavramını ortaya atmasıyla beraber “yeni” veya “parlamentar” diplomasi olarak adlandırılan yeni bir diplomasi yöntemi ortaya çıkmıştır. Bu yeni diplomasi yöntemi, Birinci Dünya Savaşı öncesi var olan kapalı, gizli diplomasiye tepki olarak ortaya çıkmış ve kamuoyuna açık bir şekilde yürütülmüştür (Tuncer, 1982: 252-253). ABD’nin diplomasiyle ilgili ortaya koyduğu yeni ilkeler, yeni diplomasinin daha şeffaf ve açık olacağını ortaya koymuştur. Açıklık İlkesi, “Kamuoyunun katılımıyla devletlerin kendi görüşlerini ve politikalarını savdukları ve varılan antlaşmaların duyurulduğu ancak ulusal çıkarları doğrultusunda özel ve gizli nitelikteki görüşmelerin ve pazarlıkların dışında tutulduğu bir algılayışla uygulamadaki yerini almıştır.” (Acar, 2006:424).

22

Yeni Diplomasi yönteminde, uluslararası görüşmeler, kamuoyu önünde gerçekleştiği için rahatlıkla propagandaya dönüşebilmiştir. Çünkü bu görüşmelerde taraflar daha çok birbirini muhatap almaktan ziyade kamuoyunu muhatap almıştır. Günümüzde düzenlenen birçok uluslararası konferans, panel ve görüşmeler bir uzlaşma sağlamaktan ziyade propaganda amacıyla düzenlenmektedir. Düzenlenen bu uluslararası konferans ve görüşmelerde amaç dünya kamuoyunu etkilemektir. Kısacası, kamuoyu önünde gerçekleşen bu uluslararası toplantılarda taraflar diğer tarafı suçlayarak kendi propagandasını yapmaktadır (Tuncer, 1982: 254).

Eski ve yeni diplomasi döneminden farklı olarak Soğuk savaş döneminden sonra Küresel diplomasi dönemi ortaya çıkmıştır. Literatürde Birinci Dünya Savaşı sonuna kadar uygulanan diplomasi Eski Diplomasi olarak ifade edilmiştir. Eski Diplomasi, “ilişkilerde güç dengesinin hakim ve devletler arasındaki dengeyi koruyan bir eşitlik” olmuştur. Bu dönemde diplomasi “halktan kopuk” ve “gizli” bir şekilde iktidar sahipleri tarafından yürütülmüştür (Acar, 2006: 423). Bu

bakımdan Eski diplomasi, saray diplomasisi olarak da adlandırılmıştır (Gümüş ve Sevi⁷'den aktaran; Ünsal, 2019:24). Birinci Dünya Savaşı bitiminde iki kutuplu dünyanın sona ermesi ve SSCB'nin dağılmasıyla beraber ortaya çıkan dönem Yeni Diplomasi dönemi olarak ifade edilmektedir.

Yeni Diplomasi, 20. yüzyılın sonunda yeni bir forma dönüşmüştür. Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Birliğinin dağılmasının ardından uluslararası sistemin çok kutuplu bir hal alması ve teknolojik gelişmelerin birçok alana etki etmesiyle beraber diplomasi küresel bir anlam kazanmıştır. Küresel Diplomasi olarak adlandırılan bu dönemde eski ve yeni diplomasiden farklı olarak taraflar çeşitlilik kazanmış, sadece devletler değil, Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler, NATO gibi devlet dışı aktörlerde (Hükümet dışı kurumlar, uluslararası ve bölgesel kuruluşlar, çok uluslu şirketler) uluslararası ilişkilerde karşımıza çıkmış ve dış politika üzerinde çok önemli etkileri olmuştur (Acar, 2006:418-427). Günümüzdeki diplomasinin en belirgin özelliği, diplomasinin diplomatlar eliyle yürütülmeden ziyade politikacılar tarafından yürütülmesidir. Son dönemde teknoloji ve ulaşımın ulaşılan hız ile beraber devlet başkanları ve dışişleri bakanları diğer ülkelere bizzat giderek diplomatik görüşmeler gerçekleştirmektedirler (Tuncer, 1982: 253). Doruk Diplomasi olarak ifade edilen bu yöntem ile sorunların çözümü daha kolay ve kararlar daha hızlı alınmıştır (Acar, 2006:424).

Gökhan Yücel ise Diplomasiyi dört çeşide ayırmıştır; Diplomasi 1.0/Klasik Diplomasi, Diplomasi 2.0/Kamu Diplomasisi, Diplomasi 3.0/Dijital Diplomasi ve Diplomasi 4.0. Klasik Diplomasiyi (Diplomasi 1.0), devletlerin ulusal çıkarlarını korumak için etkileşim içine girdikleri, gerçekleştirdikleri diplomatik görüşmeler ve antlaşmalar olarak ifade etmiştir. Kamu Diplomasisini (Diplomasi 2.0) ise Klasik diplomaside var olan sert gücün yerini yumuşak güce bırakması olarak ifade etmiştir (Yücel, 2016:748).

İletişim teknolojilerinde meydana gelen ilerlemelerle beraber Diplomasi 1.0 ve Diplomasi 2.0'da büyük bir dönüşüm yaşandı. Sosyal medya başta olmak üzere yeni iletişim araçlarıyla beraber geleneksel medya güç kaybına uğradı ve sosyal

⁷ Ansiklopedik Uluslararası İlişkiler Sözlüğü (Okan Gümüş, Aziz Sevi)

medya sayesinde medya sıradan vatandaşın eline geçti. Buna verilecek en güzel örnek Arap Baharıdır. Arap Baharında sosyal medyanın etkisi yadsınamaz. Arap Baharı iç politika kadar diplomasi içinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Bu olaydan sonra devletler sosyal medyanın önemini ve gücünü keşfettiler ve bu platformlarda var olarak hem veri takibi hem de propaganda amaçlı faaliyet yürütmeleri gerektiğini fark etmişlerdir.

Sosyal medya'dan elde edilen verilerle gelişecek ulusal ve uluslararası olaylar hakkında öngöründe bulunmaya çalışarak, buna göre politika geliştirmeye çalışmışlardır. Bu da dijital diplomasi⁸ dediğimiz diplomasi çeşidini ortaya çıkardı. (Yücel, 2016: 749-750). Mesela ABD Dışişleri Bakanlığının ürettiği Trace Effects oyunu devletlerin dijital ortamda yaptığı propagandaya en güzel örneklerdendir. Sandra Calvert, Dışişleri Bakanlığının bu yeni video oyununun, Amerikan kültürünü dünyaya yaymak için yeni bir kamu diplomasisi aracı olduğunu ifade etmektedir.⁹ Devletler, Diplomasideki bu dijitalleşmeyle beraber diplomatlara sosyal medya'da veri toplama, toplanan verileri analiz etme, propaganda yapma ve sosyal medyayı etkin kullanma konularında eğitimler vermeye başlamıştır. Bugün çeşitli devletlerin diplomatlarının sosyal medya'yı etkin bir şekilde kullanmaları bunu kanıtlar niteliktedir.

Yücel, Diplomasi 4.0'ı ise Ubertnet ile açıklamıştır (Yücel,2016:750). Bilindiği gibi internet dünyasındaki gelişmeler her geçen gün yeni bir ilerleme kaydetmektedir. İnternetin sınırları neredeyse öngörülemez hale gelirken, teknoloji firmalarının gelirleriyle oluşturdukları kültürle bir başka ifadeyle oluşturdukları ekosistem ile ülkelerin önüne geçeceği ve bununda ülkelerin sınırları başta olmak üzere birçok konuyu işlevsizleştirileceği ifade edilmektedir. Teknoloji ekosistemleri arasındaki bu ilişki Ubertnet olarak ifade edilmektedir. Bir başka anlatımla; bilindiği gibi şuan dünyada tek bir internet ağı var ve bütün şirketler internete bu ağ üzerinden bağlanmaktadır. Fakat bir ütopyaya göre yakın

⁸ Dijital diplomasi konusunda ABD ve İngiltere başı çekmektedir. Günümüzde Fransa, Hindistan ve İsrail başta olmak üzere birçok devlet dijital diplomasiye büyük yatırımlar yapmaktadırlar. Hatta İsrail Kamu Diplomasi bakanlığını dijital diplomasiye çevirdi. Amerika'nın Dışişleri Bakanlığında dijital diplomasi biriminde yaklaşık 1.000 personel çalışmaktadır. Birçok devletin dijital diplomasiye ilişkin birden çok inovasyon merkezi var, İsrail'de yaklaşık 50 tane inovasyon merkezi bulunmaktadır (Yücel, 2016: 749-751).

⁹ <https://www.amerikaninsesi.com/a/kamu-diplomasisinde-yeni-arac-video-oyunu/1658622.html>

zamanda şirketler ülkelerin yerine geçecek ve her şirket kendi internet ağlarına sahip olacaktır. Bu farklı ağların da ülkeler arasındaki sınırların yerini alacağı iddia edilmektedir. Dolayısıyla şirketler önemli hale gelirken devletlerin işlevsizleşeceği ileri sürülmektedir. Ubertnet kavramının tam olarak neyi kapsadığı, ne ifade ettiği literatürde yeterli düzeyde yer almazken, Almanya'nın Leuphana Üniversitesi'nde Dijital Kültür Merkezi'nde profesör olan Nishant Shaw, Ubertnet'in yaratacağı değişimi ve dönüşümü ,“Ubertnet, insan olma, sosyal olma, politik olma anlayışımızı sistematik olarak değiştirecek.” sözleriyle ifade etmiştir¹⁰.

Diplomaside Dijital Dönüşüm

Teknolojik gelişmelerle birlikte her geçen gün yüz yüze iletişimin yerini dijital iletişim almaktadır. 2020 yılında ortaya çıkan Covid-19 nedeniyle dünya, büyük oranda zorunlu dijital iletişime geçmiştir. Bu dijital iletişim devletlerarası diplomatik görüşmeleri de etkilemiştir. 2020 yılında Pandemi nedeniyle dünyaca önemli birçok uluslararası toplantı video konferans yöntemiyle gerçekleşmiştir. Pandemiden çok önce dijital diplomasi süreci başlamıştı fakat pandemiyle beraber bu dijitalleşme süreci hız kazanmıştır. Devletler dijital diplomaside daha profesyonel olmak ve görüşmelerden daha çok verim almak için dijitalleşme konusunda çalışmalara başlamıştır. Günümüzde devletler, dijital diplomasi alanına ciddi bir şekilde mesai harcamakta ve dijital stratejilerini geliştirmektedirler.

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı da büyük bir öngörüyle salgından çok önce dijital alanda çalışmalara başlamıştı. Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, 2019 yılında düzenlenen 11. Büyükelçiler Konferansı'nda “Dijital Diplomasi” girişimini ilan etmişti. Amaç, “dijital çağda diplomatların sahip olmaları gereken teknolojik becerilerin geliştirilmesi, büyük veri ile yapay zeka başta olmak üzere teknolojik imkanlardan Türk dış politikasının tüm boyutlarda en kapsamlı şekilde” yararlanması olmuştur (Kaplan, 2020). Ülkeler Pandemiyle beraber bir yandan diplomatik görüşmeleri dijital ortamda gerçekleştirirken diğer yandan yüz yüze diplomatik görüşmelere de devam etmişlerdir. Mesela Salgına rağmen

¹⁰ <https://tr.go-travels.com/22348-what-is-ubernet-3483033-7793248>

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu, 54 ülke ziyareti, Cumhurbaşkanı Erdoğan'a refakaten de 10 ülke ziyareti gerçekleştirmiştir. Çavuşoğlu, bu süreçte 43 mevkidaşını da Türkiye'de ağırlayarak diplomasi trafiğini sürdürmüştür. Bakan Çavuşoğlu, aynı zamanda 116 tane ikili görüşme, 95 video konferans, 406 telefon diplomasisi gerçekleştirerek, seyahatleri telefon ve video konferans görüşmeleri ile destekleyerek, diplomasiyi dijital ortamda da devam ettirmiştir.¹¹

Diplomasi, “uluslararası ilişkilerde iletişim için kullanılan temel yöntemdir.” Ancak, dijitalleşme ile beraber klasik diplomaside var olan haberleşme ve etkileşim metotlarının büyük bir dönüşüme uğradığına tanıklık ediyoruz. Ülkelerin, Dijital diplomasi'deki bu önemli değişime uymak için hem “yapısal” hem de klasik diplomasinin çalışma kültüründe var olan birçok noktayı değiştirme yoluna gitmesi gerekmiştir¹². Bu bağlamda Dışişleri Bakanlıkları son yıllarda diplomaside dijitalleşmeye hız vermiştir. Öyle ki dijital elçilikler bile açılmaya başlanmıştır. Danimarka, Facebook, Google, Apple, Twitter, Amazon gibi büyük teknoloji şirketleri ile hükümet arasında iletişim kuracak bir dijital elçilik açmıştır.

Danimarka'nın Dışişleri Bakanı Anders Samuelsen, yeni teknoloji şirketlerinin devletler kadar büyük ve güçlü olduğunu dile getirerek, bunun için bu şirketlerle iletişimi yönetecek bir dijital elçilik ve dijital elçiye ihtiyaç olduğunu belirtmiştir¹³. Yine 2013 yılında Estonya ve Finlandiya arasında dijital ortamda bir e-antlaşma imzalanmıştır.¹⁴

Diplomasideki Dijital Dönüşüm,“geleneksel diplomasiden farklı olarak dijital öğrenme, etkileşim, iletişim, haberleşme süreçlerinden” oluşmaktadır (Yücel, 2016:754). Bjola, “diplomasi ve değişim arasındaki ilişkinin incelenmesinin, uluslararası siyaset çalışmaları için önemli teorik ve normatif çıkarımlara gebe” olduğunu vurgulamıştır (Bjola, 2015:4). Bu değişim ve dönüşümün farkında olan devletler, yeni stratejiler geliştirme yoluna gitmişlerdir.

¹¹ <https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/1344523801971851264>

¹² <https://antalyadf.org/>

¹³ <https://www.cnnturk.com/teknoloji/danimarka-dijital-elcilik-acti>

¹⁴ <https://estonianworld.com/technology/estonia-finland-become-first-world-digitally-sign-international-agreement/>

Yakın zamanda yaşanan bir gelişme olarak dijital diplomasi, hem araştırmacılar hem de uygulayıcılar tarafından farklı ama benzer şekillerde yorumlandı, tanımlandı ve anlaşıldı. Bu nedenle, dijital diplomasi kavramı hakkında geniş çapta kabul gören bir teorik çerçeve henüz oluşmuş değildir. Şu anda dijital diplomasiye dair yazılan ve çizilenler akademisyen ve gazetecilerin dijital diplomasi case'i olarak ifade edilebilecek durumları nasıl anladıkları ve algıladıkları sonucu ortaya koydukları şekilde tanımlanmıştır (Sotiriu, 2015:33). Dolayısıyla kavramın henüz net bir tanım ve anlamlandırılması oluşmuş değildir. Kavram *Twiplomacy*, *cyber diplomacy*, *e-diplomacy* gibi farklı isimlerle de ifade edilmektedir. Nitekim diplomasideki bu dijital dönüşüm her devlet tarafından farklı anlaşılmış ve farklı bir şekilde uygulanmaktadır (Kesebir, 2019:121). Fakat genel anlamıyla, Dijital diplomasi, “diplomatik amaçların elde edilmesinde internetin ve genel olarak dijital teknolojilerin kullanılması” olarak ifade edilmektedir (Saka-Sevgin'den aktaran Ekşi ve Taş, 2020:221). Literatürde, Diplomasideki bu dijital dönüşümün yeni bir diplomasi çeşidi olup olmadığı da tartışılmaktadır. Diplomasideki bu dijital dönüşümün yeni bir diplomasi çeşidi olduğunu savunanların yanında, dijitalleşmedeki bu dönüşümü yeni bir diplomasi çeşidi olarak değil de kamu diplomasisinin bir çeşidi olduğunu savunanlar da bulunmaktadır. Bjola ve Holmes gibi literatürün çoğunluğu, dijital diplomasinin kamu diplomasinin bir parçası olmadığını ve diplomasideki birçok şeyi değiştiren yeni bir diplomasi çeşidi olduğunu ileri sürerken, Muharrem ekşi, dijital diplomasinin yeni bir diplomasi çeşidi olmadığını, kamu diplomasisinin bir çeşidi olduğunu iddia etmiştir (Ekşi ve Taş, 2020:225).

Dijital diplomasi üç alanda etkinlik yürütmeyi amaçlamaktadır; “dijital gündem oluşturma, faaliyet genişletme, iletişim kanalı oluşturma” (Kesebir, 2019:122). Devlet başkanları, dışişleri bakanları, diplomatlar, büyükelçiler dijital diplomasiyi sosyal medya üzerinden de yürütmektedirler. Bakanlar ve devlet başkanları zaman zaman sosyal medya üzerinden birbirine cevap vererek Twitter diplomasisi yürütmektedirler. Mesela T.C Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ve Yunan Mevkidaşı Nikos Dendias arasında Twitter üzerinden Doğu-Akdenizdeki gerginliğe ilişkin yeni yıl mesajlaşması yaşandı. İki Bakan karşılıklı olarak Twitter üzerinden etkileşimde bulundu. Sosyal medya'nın dijital diplomasi için

önemi sadece hızlı cevap niteliği ve webinar, video konferans ile yapılan diplomatik görüşmeler nedeniyle değildir. Sosyal medya aynı zamanda yumuşak gücün bir unsuru olarak dijital diplomaside propaganda amacıyla da kullanılmaktadır. Nicholas Wesstcot'a göre kamuoyuna ulaşmanın en büyük ağlarından biri Wikipedia'dır. Dijital diplomasi alanında en iyi ülkelerden biri olan İsrail'in "sanal büyükelçiler"ine verdiği eğitimlerin içinde de Wikipedia'ya bilgi girişi ve bilgi güncellemesi olduğunu ifade etmekte fayda vardır (Ekşi ve Taş, 2020:222). Bjola ve Holmes dijital diplomasının sadece bir kamu diplomasi aracı değil, aynı zamanda hem iç politikada hem de dış politikada *game changer* olduğunu vurgulamaktadır. Bjola, ülkelerin bu gerçeği yavaş yavaş fark ettiğini ifade etmektedir (Bjola, 2015:4; Kesebir, 2019: 120). Bu yüzden de devletler dijital diplomaside sosyal medyanın rolünü önemsemektedir. Dolayısıyla bu mecralara büyük yatırımlar yapmaktadırlar. Bazı sosyal medya hesapları dikkatlice incelendiğinde propaganda amaçlı kendi ülkelerinin kültürü, politikaları ilgili paylaşım yapan hesaplar oldukları görülmektedir. Diplomat hesapları yanında bu tarz gerçek vatandaş hesaplarının ve gerçek kişi profili gibi oluşturulmuş fake hesaplar da mevcuttur.

Dijital çağ ile beraber sosyal medya ve diplomasi iç içe geçmiştir. Sosyal medya, diplomasının yürütülmesi için en çok başvurulan araçlardan biri haline gelmiştir. "Sosyal medya ve dijital araçlar klasik yollardan aylarca sürecektir diplomatik haberleşmeyi hem daha geniş bir izleyici kitlesinin önünde hem de daha şeffaf biçimde saniyelere indirgemektedir." (Yücel, 2016: 759). Dolayısıyla dijitalleşmedeki olanaklardan faydalanmak isteyen devletler, sosyal medyaya büyük yatırımlar yapmaktadırlar.

Bjola, bu durumu bir açıdan Dijital diplomasının sosyal medyanın diplomatik amaçlarla kullanılması olarak da görülebileceğini ifade etmektedir. Eğer dijital diplomasi bu açıdan benimsenirse, diplomatların bilgi yönetimi, kamu diplomasisi¹⁵, strateji planlama, uluslararası müzakereler ve hatta kriz yönetimiyle ilgili metotlarını-uygulamalarını değiştirmesinin gerekebileceğinin altını çizer. Bir

¹⁵ " Kitle iletişim araçlarının ve bilişim teknolojilerinin etkisiyle, 1960'larda ortaya çıkan kamu diplomasisi, devletlerin politikalarında meşruiyet arama ve halkın onayını alma sürecinde başvurdukları diplomasi çeşididir."Ekşi ve Taş, 2020: 214).

başka ifadeyle sosyal medya'nın diplomatların karar almasında, kamu diplomasisinin uygulanış biçimlerinde, politikalarında değişiklik ortaya çıkaracağını belirtir. Politika düzeyinde, sosyal medyanın, temsil, iletişim ve ilişki yönetiminin temel diplomatik işlevlerini etkileyeceği vurgular (Bjola, 2015: 4- 5). Dolayısıyla bu çağda, dijitalleşmeye uygun olarak sosyal medyayı iyi kullanan, dijital teknolojilere *institutional adaptation* (Bjola, 2015: 7) sağlayan dışişleri bakanlıklarının diplomaside başarılı olması kaçınılmazdır.

1990'lı yıllardan itibaren özellikle de 2000'li yıllarda kamu diplomasisine paralel olarak iletişim teknolojilerindeki gelişim ile beraber devletler dijital diplomasinin bir gereği olarak yeni iletişim teknolojilerini yumuşak gücün unsuru olarak kullanmaya başlamıştır. Bu ortam insanların politik alana katılımını artırmış ve siyasetinde “küresel ağ”larla yürütülmesini artırmıştır. Böylece yeni iletişim teknolojilerinin küresel siyaseti değiştirdiği, devlet dışı aktörlerinde siyasete dahil olduğu yeni bir uluslararası politika ve diplomasi ortaya çıkmıştır (Ekşi ve taş, 2020: 219-221).

Günümüzde, birçok devlet Facebook ve Twitter gibi sosyal ağ sitelerini günlük uygulamalarının bir parçası olarak benimsemektedir. Bu nedenle, resmi sosyal medya hesapları, dünyanın dört bir yanındaki ülkelerin görüntülerini sunma ve şekillendirme araçları olarak giderek daha fazla kullanılmaktadır. Dışişleri bakanlıkları tarafından işletilen Facebook profillerinde ve Twitter kanallarında yinelenen temalar aranarak, bu şekilde, ülkelerin kendilerini genel olarak dış dünyaya ve özellikle belirli yabancı kamuoylarına nasıl yansıttıkları hakkında fikir sahibi olunabilmektedir (Bjola, 2015: 7).

Holmes, Dijital diplomasinin Klasik diplomasiden sahip olduğu olanaklar nedeniyle daha etkin olduğunu ileri sürmektedir. Çünkü ona göre, dijital diplomasi, güvenlik, politik dönüşümler ve etkiler açısından daha çok araca ve yönteme sahiptir (Holmes'ten aktaran Kesebir;2019:121). Gökhan Yücele göre ise, Dijital diplomasi, “bir diplomasi sorunsalı olmaktan çok, bir dijitalleşme veya dijital dönüşüm meselesidir.” (Yücel, 2016:760).

Dijitalleşmeyle beraber devletlerin bütün bilgileri de dijitalleşmiştir. Diplomatik bilgiler de bu dijital dönüşümden etkilenmiştir. Diplomasi için gizlilik ise ilk

zamanlardan beri önemli bir mesele olmuştur. Dijitalleşme aynı zamanda beraberinde güvenlik meselesini de ortaya çıkarmıştır. Klasik diplomasinin aksine dijital diplomasi “açık diplomasiyi” destekler ve sosyal medya platformlarını daha etkin kullanmayı teşvik eder (Kesebir, 2019:121). Fakat bu özellikle dijital diplomasiyi gizlilik sorunsalıyla baş başa bırakmıştır. Örneğin; 2020 yılında Hollanda Savunma Bakanı Ank Bijleveld, sosyal medyada Avrupa Birliği’nin savunma bakanları toplantısı öncesi toplantının bağlantı bilgilerini içeren bir fotoğraf paylaştı. Bu fotoğrafı gören Hollandalı gazeteci Daniel Verlaan, bakanın paylaştığı fotoğrafta video konferans yoluyla yapılan toplantıya giriş için gerekli adresi ve altı haneli şifrenin beş hanesini gördü. Birkaç denemeden sonra doğru şifreyi girip toplantıya bağlanan Verlaan, AB savunma bakanlarına gülerek el salladı. Toplantıya başkanlık eden AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Josep Borrell, ‘davetsiz misafiri’ görünce “Gizli bir toplantıya girdiğinizi biliyorsunuz, değil mi” dedi¹⁶.

Aynı zamanda çok gizli diplomatik görüşmelerin de üçüncü kişiler tarafından dinlenip dinlenilmediği konusundan da emin olunmamaktadır. Dolayısıyla dijital ortamda yapılan önemli diplomatik görüşmeler gizlilik sorunsalı ile karşı karşıya kalmıştır. Yine Wikileaks belgeleri de dijitalleşmeyle birlikte ortaya çıkan gizlilik sorununa örnek verilebilir.

Dijitalleşmeden önce diplomasi sadece resmi aktörler arasında yürütülen bir eylemdi. Güvenlik denince de akla sadece askeri güç gelmekteydi. Fakat dijital dönüşüm ile birlikte “bilgiyi yönetmek” en önemli güvenlik unsurlarından biri haline gelmiştir. Diplomasi de sadece diplomatlar arasında gerçekleşen bir iletişimden çıkmış, herkesi kapsayan bir “iletişim yönetimine” evrilmiştir (Kesebir, 2019:123). Diplomasideki dijital dönüşümün aktörlerinden biri olan ABD, Dijital diplomasiyi, “bilgiyi, bilgi teknolojilerini, bilgi kaynaklarını ve dijital dönüşümü denetlemek ve kontrol etmek için kullanmaktadır. Bu sayede küresel hegemonyasını kuvvetlendirmekle beraber, masada ve sahada koruyabilmeyi amaçlamaktadır.” (Murray’dan aktaran; Kesebir, 2019:123). Dijital diplomasi, aynı zamanda, “hükümetin kendini diğer devletlere ve diğer ülke

¹⁶ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ab-bakanlarinin-gizli-toplantisina-davetsiz-misafir/2051572>

vatandaşlarına doğru ifade edebilmesini ve etkin bir iletişim ağı kurmasını sağlar.” (Pelling’ten aktaran; Kesebir, 2019:123). Bugün sosyal medya’da nasıl politik meselelerle ilgili politik manipülasyonlarla karşı karşıya kalıyorsak, bu durumun diplomasi içinde geçerli olduğunu ve diplomatik manipülasyonlarla da karşı karşıya kaldığımızı görmekteyiz. O yüzden de devletler sosyal medya’da etkin olarak hem iç siyaset hem de dış siyaset ile ilgili kendi kamuoyunu ve dış kamuoyunu doğru bilgilendirerek yaratılacak manipülasyonların önüne geçmeye çalışmaktadır.

Dijital diplomasi, devletlerin kendileri lehine propaganda yapma imkanı verirken aynı zamanda diğer devletlerin aleyhine de propaganda yapmayı kolaylaştırmıştır (Ekşi ve taş, 2020:223). Bu noktada dijital diplomasi alanındaki çalışmalarıyla bilinen Corneliu Bjola, dijital diplomasinin ortaya çıkardığı tehlikeye dikkat çekmiştir. Bjola, son yıllarda devletlerin dijital iletişim araçlarını propagandaya ve dezenformasyona karşılık vermek için kullandığı ve yaratılan bu dezenformasyonlarla “küresel sistem”in riske atıldığını belirtmiştir. Bjola, dijitalleşmeyle artan dezenformasyon ve propagandayı dijital diplomasinin “karanlık tarafı” olarak nitelemiştir (Bjola’dan aktaran; Ekşi ve Taş, 2020:223-224).

Günümüzde var olan karmaşıklık ve çatışma kültürü diplomasiye daha çok ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Peki dijital dünyada yaşanan bu dönüşümün gelecekte diplomasiye nasıl etkileri olacak ve Dijital diplomasi Klasik diplomasinin yerini doldurabilecek mi? Burada genel kanı, devletlerin uluslararası ilişkilerde yeni iletişim teknolojilerini kullanacağı fakat dijital diplomasinin Klasik diplomasinin yerini almasının söz konusu olmadığıdır. Dolayısıyla diplomatik görüşmelerde yeni iletişim araçlarından yararlanılacak fakat Klasik Diplomasi her zamanki gibi uluslararası ilişkilerdeki yerini ve önemini koruyacaktır. Çünkü klasik diplomasi, “insanî etkileşime” dayanmaktadır ve dijital ortamda bunun yerinin doldurulması mümkün değildir.¹⁷ Kendisiyle derinlemesine mülakat gerçekleştirilen Büyükelçi Burak Akçapar’da yüz yüze diplomatik ilişkilerin her zaman devam edeceğini fakat diplomaside teknolojik yeniliklerden faydalanacağını ifade etmektedir;

Bununla birlikte, sadece dijital araçların etkin olacağı ve yüz yüze temasların önemini kaybedeceği yönünde bir iddiada bulunmak

¹⁷ (<https://antalyadf.org/kavram/>)

mümkün değil. Diplomasi özünde uzaktan değil yerinde yapılan bir meslektir. Bunun değişeceğine dair bir dönüşüm görmüyor ve beklemiyoruz. Ancak diplomasiğin icra edildiği çerçeve ve kullandığı araçlardaki dönüşüm de sürecektir. Eskiden olduğu gibi insan ilişkilerine dayalı, ancak dijital süreçlerden/araçlardan daha fazla istifade eden bir diplomasi gündeme gelmiş durumda. Bu açıdan bakıldığında dijital diplomasi apayrı bir kavram değil, aksine bildiğimiz haliyle diplomasiğin yeni teknolojilerin desteğiyle icra edildiği yeni bir yöntem olarak tanımlanabilir.

Dahası Büyükelçi Akçapar, Pandemiden sonra devletlerin tekrar yüz yüze diplomasiye geçeceğini ifade etmektedir; “Salgın sürecinden sonra elbette klasik diplomasi olarak adlandırdığımız temaslar eskiden olduğu gibi, hatta artarak sürecektir ancak dijital araçlar da diplomasideki yerini önemli ölçüde muhafaza edecektir.”

Politik Psikoloji

İlk politik psikoloji tartışmaları neredeyse tüm sosyal bilimler üzerinde etkisi olan Frankfurt Okulu'nun çalışmalarıyla ortaya çıkmıştır. Politik psikoloji Theodore Adorno, Horkheimer, H.Marcuse ve E. Fromm'un düşünceleriyle şekillenerek Freud¹⁸'un psikanaliz yaklaşımıyla gelişmiştir (İnan, 2). Siyaset Psikolojisi, siyaset ve psikoloji arasındaki “etkileşim” olarak ifade edilmiştir. Siyaset Psikolojisi, siyaset ve psikoloji disiplinleri arasında “köprü” görevi görmüştür. Siyaset psikolojisi, oy verme davranışı, kitle davranışı, siyasi liderlerin kişilikleri, dış politikada karar verme davranışı ile ilgilenmektedir (Houghton, 2018:36-37). Politik Psikoloji, siyaset bilimi, antropoloji, bilişsel psikoloji, gelişim ve kişilik psikolojisi, sosyal psikoloji, sosyoloji, psikiyatri, uluslararası ilişkiler, ekonomi, sanat ve felsefe gibi alanlarla çalışan interdisipliner bir alandır.

Politik psikolojiye, birinci dünya savaşı sırasında Amerika'da başvurulmuştur. Psikanalitik gibi kuramlarla başlayan politik psikoloji çalışmaları günümüzde biyo-politik noktasına kadar gelmiştir. Literatürde akademisyenler, McGuire'nın siyaset psikolojisi tanımlamasını genişleterek şu şekilde dönemlere ayırmıştır;

¹⁸ Freud'un geliştirdiği Psikanaliz, “ tarihteki önemli kişilerin çocukluklarından itibaren maruz kaldıkları baskılama, projeksiyon, arzuları gerçekleştirme, rüya analizleri, lapsus, Oedipus kompleksi gibi olguları”ön plana çıkarmıştır (Arıboğan, 2020:46).

Evre	Konu	Teori
1920'ler ve 30'lar	Kişilik ve Kültür	Psikodinamik kuramlar
1940'lar ve 50'ler	Oy verme ve tutumlar	Davranışçı kuramlar
1970'ler ve 90'lar	İdeolojiler ve çatışmalar	Bilişsel kuramlar
1990'lar ve 2000'li yıllar	Biyopolitik, Nöropolitik	Nörobiyoloji

Kaynak: Kansu ve Tarhan, 2018: 7.

Siyaset Psikolojisinin erken dönemi olarak adlandırılan dönemde kişilik çalışmalarına odaklanılmıştır. Bu çalışmalar da psikotarih ve psikobiyografi olarak adlandırılan alanların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Erken dönem de çalışılmaya başlanan ve günümüzde canlılığını koruyan liderlik çalışmalarında ise siyasi liderlerin kişilik özelliklerine ve bu özelliklerinin aldığı kararları, yaptığı işleri nasıl etkilediği üzerinde durulmuştur. Bu çalışmalarda Freudyen psikanaliz kuramından yararlanılmıştır (Houghton, 2018:40). Siyaset Psikolojisinin kurucularından Merriam ve Harold Lasswell çalışmalarında Freud'un fikirlerinden yararlanmıştır. İlk Amerikan siyaset psikoloğu Lasswell çalışmalarında Freud'un psikanalizinden yararlanarak, siyasete giren kişilerin çoğunlukla başka bir şeyin eksikliğini "güç" ile doldurduğunu ileri sürmüştür. Mesela Alexander George ve Juliette George'un *Woodrow Willson ve Albay Evi* kitabında bu yaklaşımlardan etkilenilmiştir (Houghton, 2018:42).

Siyaset psikolojisi, 1940'lar ve 50'ler de tutumlar ve oy verme davranışına kaymıştır. Siyasi davranış, "terörizm ve savaş gibi uç davranışlardan başlayarak oy verme gibi olağan davranışlara kadar, siyasi olarak sonuçlanmak üzere tasarlanmış her türlü eylem şeklinde" tanımlanmıştır (Kansu ve Tarhan, 2018:4). Siyasi davranış, "İrkçiliğin nedenleri nelerdir?", "İnsanlar Soykırım ile niçin bir

şekilde ilişkilidirler?” insanların oy verme tercihini neler belirler?” “Devletler niçin savaşa girerler?” gibi sorularla ilgilenmektedir (Houghtton,2018: 18). Siyasi davranışın arka planındaki psikolojik etkenler ile ilgilenen politik psikoloji, birey ve toplulukların “rasyonel” ve “irrasyonel” davranışlarını açıklamaya çalışmıştır (Kansu ve Tarhan, 2018:4). Politik psikolojinin siyaset bilimine soktuğu en önemli özellik, yüzyıllardır “insan davranışı rasyoneldir” görüşüne yaptığı itirazdır. Sinirbilimciler akıl ve kalp arasında bir bağ olduğunu söylemektedir. Dolayısıyla siyasi karar süreçlerinde tamamen akılla hareket edildiği duyguların arka planda kaldığını söylemek mümkün değildir (Arıboğan, 2020:43).

Günümüzde Siyaset psikolojisi, uluslararası bir çalışma haline gelse de, çoğunlukla Amerika’da çalışılmaktadır. Özellikle Sigmund Freud ve Erich Fromm gibi önemli kişiler ABD’de siyaset psikolojisinin gelişmesine önemli katkıda bulunmuşlardır. Günden güne Avrupa ve Güneydoğu Asya olmak üzere dünyanın geri kalanında da çalışılan bir alan haline gelmiştir (Houghtton, 2018:38-39). 1977 yılında Psikiyatrist Jeanne Knutson öncülüğünde, psikanalistler, siyaset bilimciler ve ekonomistler bir araya gelerek, uluslararası siyaset Psikolojisi Topluluğunu (ISPP) kurmuştur. Günümüzde bu topluluk politik psikoloji alanında uluslararası paneller düzenleyerek varlığını sürdürmektedir. Topluluk, kuruluş yıllarında psikanalizi esas alınırken, zaman içinde bütün psikoloji dallarını esas almıştır (İnan, 7-8). ISPP’nın kuruluşunun ardından, politik psikoloji bazı üniversitelerde ders olarak okutulmaya başlanmıştır (Kansu ve Tarhan, 2018: 5).

Politik Psikoloji, kişinin davranışını durumsallık ve eğilimcilik teorileri bağlamında açıklamıştır. Kişinin davranışının ya içsel (eğilimlerden) ya dışsal (durumsallıktan) ya da bunların her ikisinin birleşiminden kaynaklandığını açıklamaktadır. Durumsallığa göre, eylemlerimizi, davranışlarımızı dışsal sebepler, içinde bulunduğumuz durum, çevre belirlerken, eğilimcilik teorisine göre ise davranışlarımızı içsel durumumuz, inancımız, düşünce dünyamız, kişiliğimiz belirlemektedir. Durumculuk, her şeyin merkezine çevreyi koymuştur. Eğilimcilik ise içgüdüsel olarak bazı davranışlarla doğduğumuzu ve davranışlarımızın da bu eğilimler tarafından yönlendirildiğini ortaya koymuştur. Eğilimcilik, insanların genelde aynı dışsal durum karşısında farklı tepkiler verdiğini belirtir. Kişilerin davranışını belirleyen durumsallık ve eğilimsellik

kuramları sosyal psikoloji'nin merkezinde yer alan bir durum olmuştur. Davranışlarımızın durumsallıktan kaynaklandığı ileri sürenler kadar davranışlarımızı içsel durumumuzun, eğilimlerimizin şekillendirdiğini belirten düşünürler de olmuştur. Fakat vurgulanması gereken nokta, politik psikoloji disiplininin ağırlıklı olarak eğilimci yönde olmasıdır. Bir başka ifadeyle siyaset psikolojisi, *bireysel* olan ile ilgili olmuştur. Fakat bunun aksine sosyal psikoloji, durumculuğa, eğilimcilikten daha sıcak bakmıştır (Houghton,2018: 16-20).

Politik Psikolojinin önemli isimlerinden biri olan Harold Lasswell, “ biyografi olmadan siyaset biliminin bir çeşit hayvan doldurma şekli olduğunu” belirtmiştir. Siyaset bilimciler, daha çok siyasi olayları siyasilerin içinde buldukları durum ile açıklayarak onların karakterini göz ardı etmiştir. Lasswell bu durumu, “hepimiz, çoğu zaman içinde olanları ihmal ederek siyasi aktörleri yok sayan kabukları çalışıyoruz” şeklinde ifade etmiştir. Dolayısıyla siyasi olayı tam olarak anlayabilmemiz için durumun içinde olan insanlara bakmamız gerekmektedir. Bir başka ifade ile eğilimciliği ihmal etmemek gerekmektedir. Siyaset bilimciler bu yüzden siyaset psikolojisinde kişilerin, önemli olduğunu savunan bu eğilimcilik yaklaşımını benimsemiştir (Houghton, 2018: 34). Siyaset biliminin ilk öğretilerinden biri,“her siyasi dünya görüşünün nihai olarak herhangi herhangi bir insan doğası anlayışından (dolayısıyla çeşitli psikolojik durumlardan) temellendiği” durumudur.

Teknolojideki gelişmeler politik psikoloji alanında da bazı ilerlemeler kaydetmiştir. Örneğin son yıllarda seçmenin oy verme tercihini anlamak için Nörobilim alanından faydalanılmıştır. Seçmene gösterilen bir görsel üzerinden beyninde ortaya çıkan duruma göre kişinin siyasi davranışı tespit edilebilmiştir (Houghton, 2018: 25);

Bizler şu an siyaset psikolojisinde en iyi şekilde nörobilim olarak adlandırılan ve fonksiyonel manyetik rezonans görüntüleme (fMRI) gibi ileri teknolojik gelişmeleri içeren bir ilerlemeyi görmeye başlıyoruz. Bilim adamlarının insan zihninin haritasını çıkarmada kullandıkları görüntüleme teknolojisindeki gelişmeler, oy verme davranışı üzerine çalışmalarda kullanılmaya başlandı. Örneğin, kampanya afişi ya da reklamlarına baktıkları zaman oy verenlerin deneyimledikleri duyguların tespiti gibi.

Politik Psikoloji, “büyük grupların, kitlelerin ve ulusların birbirleriyle olan ilişkilerini ele alarak bu ilişkilerde rol oynayan psikolojik etmenleri değerlendirmektedir.” Aynı zamanda bu ulusların liderlerinin psikolojilerini ve liderler arasındaki iletişimin psikolojik yönünü incelemektedir (İnan, 4). Politik psikolojide, kitleler, uluslar tek kişi gibi değerlendirilmektedir. Her çatışmanın psikolojik temelleri vardır. Politik Psikoloji, grup çatışmalarının bilinçaltından kaynaklanan psikolojik nedenlerinin var olduğunu söylemiştir. Bu sebeple çatışmaların psikolojik arka planına bakmadan çatışmaları çözüme kavuşturmak zorlaşmaktadır (İnan, 6-7). İsrail-Filistin meselesine atıfla toplumlar arasındaki sorunların %70 psikolojik olduğunu öne süren Vamık Volkan, meselenin çözümü için insanın ve toplumun iyi tanımaktan geçtiğini belirtmiştir (Volkan, 64).

Yaşanan bir travmanın toplumda yarattığı etki ve geliştirdiği süreç çok önemlidir. Politik psikoloji alanında önemli bir isim olan Vamık Volkan, toplumun travma sürecini dört noktada birleştiriyor; (Aktaran; İnan 6)

(i) Büyük bir travma olduktan sonra paylaşılmış yeni uğraşlar ortaya çıkıyor. (ii) Varolan kültürel normlar değişiyor. (iii) Paylaşılmış bağlantı nesnelere olarak anıtlar yapılıyor. (iv) Ve bu travmanın yanıtları nesilden nesile devam ediyor.” Başkaları tarafından yapılan felaketlerin etkileri nesilden nesile geçiyor. İçinde bulunduğumuz nesilde yaşanan çatışmaları anlamak amacıyla isek geçmiş nesillerin yaşamış olduğu çatışmaları da bilmek durumundayız. İnsanlar yas tutamadıklarında ve atılğan olamadıklarında bunların sonucu olarak politik bir süreç ve ideoloji ortaya çıkıyor. Buna, ‘benim hakkım var’ anlayışı diyebiliriz. Yani insanda yas tutma şeklinde olan şey topluma gelince bir süreç olur.

Volkan’ın politika çalışmalarına kattığı seçilmiş travma kavramının bugün diplomatik stratejileri geliştirmek için kullanıldığı görülmektedir (İnan, 8).

Dijital Diplomasi ve Politik Psikoloji

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetinin dağılışımdan önce iki kutuplu dünyada iki güç elinde bulundurdukları konvansiyonel ve nükleer silahlarla dünyayı yok edecek durumdaydı. Fakat daha sonraları bu iki güç arasında “diyalog yoluyla” gayri resmi görüşmeler gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Bu gayri resmi ilişkilerle

dünyada barışı hakim kılmanın yolları üzerinde düşünülmüştür. Bu gayri resmi diyalog yolu İsrail ve Filistin meselesi içinde önemli olmuştur (Arıboğan, 2020:38-42). Bu diyaloglar psikolojinin gruplar ve uluslararası ilişkilerde sorunların çözümünde önemini ortaya çıkarmış ve politik psikoloji kavramının ortaya çıkmasını sağlamıştır (Kansu ve Tarhan, 2018: 5).

Vamık Volkan, birçok uluslararası mesele gibi Arap-İsrail anlaşmazlığının da %70 psikolojik olduğunu vurgulamıştır. Nitekim Enver Sedat da, 1977’de Knesset öncesi yaptığı konuşmada bunu ifade etmiştir. Yine 1979’da Türk Silahlı Kuvvetleri Kıbrıs’a asker çıkarttığı zaman, dönemin Başbakanı Bülent Ecevit, “Türk ve Yunanlıları bölen psikolojik bariyer, bu anlaşmazlığın çözümü çabalarındaki en temel engeldir.” diyerek, Kıbrıs’taki Türk-Rum meselesinin psikolojik boyutuna dikkat çekmiştir (Volkan, 64). İşte bu nedenle Vamık Volkan, Uluslararası çatışma ve meselelerin çözümünde insan doğasının/insan psikolojisinin/duyguların diplomatik süreçle birlikte ele alınması gerektiğini belirtmiştir (Volkan, 74). Günümüzde, siyaset ve psikolojiyi ortak bir paydada buluşturan siyaset psikolojisi, uluslararası iletişim ve ilişkilerden, iç politikada farklı gruplar arasındaki çatışma çözümlerine kadar birçok alanda başvurulan ve önemi gün geçtikçe daha çok anlaşılan disiplinler arası bir alan olmuştur (Kansu ve Tarhan, 2018: 2).

Bilindiği gibi uluslararası ilişkiler üç noktada ayrışmaktadır; *sistem, devlet ve birey*. Devletlerarası ilişkilerde şu sorular dikkat çekmektedir; “Devletlerin eylemleri kendi güçlerinden mi yoksa uluslararası sistem içerisindeki konumlarından mı kaynaklanmaktadır?”, “Ya da devletlerin içsel karakteristikleri dışa dönük eylemlerini şekillendirmede belirleyici midir?”, “ya da devletlerin dış politikalarını yönlendiren, belirli liderlerin psikolojileri midir?” (Houghton, 2018: 39). Dolayısıyla her ne kadar devletler dış politikalarını rasyonel bir şekilde oluştursa da devlet başkanlarının psikolojileri de mutlaka dış politikayı etkilemiştir. Bugün Rusya’nın dış politikasını Putin’in kişiliğinden, Türkiye’nin dış politikasını Erdoğan’ın kişiliğinden bağımsız düşünmek mümkün değildir. Dolayısıyla bireysel aktörler her zaman önemli olmuştur. Houghton’unda belirttiği gibi, “tarih, yalnızca yapıların ya da durumların davranışı şekillendirdiği bir hikayeden ibaret değildir. Aynı zamanda bireylerin kendileri de tarihi ve

siyaseti şekillendirmiştir” (Houghton, 2018:39). Günümüzde, Politik Psikoloji, “en pragmatik haliyle uygulamacılara yönelik olarak aslında siyaset ve diplomaside başarıyı artırmak üzere bu alanda hizmet veren politikacılara ve diplomatlara, toplumsal olaylara bakışlarında ve değerlendirmelerinde psikolojik bir pencere açarak hizmet vermektedir.” (İnan, 3).

Diplomasi ve diplomatik ilişkiler bilimsel açıdan değerlendirilse bile ikili ilişkilerdeki insan faktörü de mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır. İnsan faktörü, anlaşmalardaki aktörlerin kişilikleri/psikolojileri uluslararası ilişkileri etkilemektedir. Dolayısıyla tarihten günümüze kadar hala çözülemeyen birçok uluslararası meselenin çözülememesinin nedeni duygusal boyutun ihmal edilmesi olmuştur (Volkan, 53). Bir diplomatın kişiliğinin, psikolojisinin ikili ilişkilere yansımaması mümkün değildir. Örneğin, anlaşmaya yapan diplomat “obsesif” bir kişi ise anlaşmayı bütün detaylarıyla inceleyecektir ve her kelimenin üstünde en ince ayrıntısına kadar düşünecektir. Araştırmacılar uluslararası meseleleri analiz ederken sadece görülen ve açıklanan nedenlerin yanında grupların/durumların psikolojik boyutunu da düşünmelidir. Diplomatların da elinde yeterli bilgi olabilir ama grupların ölçülemeyen psikolojik yanları/duygusal boyutları çoğu zaman bu sahip olunan bilgiden daha önemlidir (Volkan, 50-52). Vamık Volkan, görüşmeyi yapan kişilerin olayın seyrini tamamen değiştirdiğini ileri sürmektedir; “Ben resmi diplomaside duyguların görüşmeye katılanlar tarafından baş edilebilecek bir seviyede yüzeye çıkarıldığında, yetersiz kaldığını yeni iç görüşlerin kazanılmasına ve hatta uzlaşma fırsatlarının yakalanmasına engel olduğunu düşünüyorum.” (Volkan, 55-56).

Diplomatlar ve diplomasi psikolojiden, duygulardan bağımsız düşünülemez. Uluslararası ilişkilerde duyguları göz önünde bulundurmamak birçok meselenin çözülmesini kolaylaştıracaktır. Vamık Volkan’a göre diplomasinin duygulardan azade olduğu ve tamamen rasyonel olduğu düşüncesi değişmeli ve “resmi diplomasinin steril bir ortamda (rasyonel ve duygusal olarak nötral) uygulanması gerektiği düşüncesi yeniden gözden geçirilmelidir.” Volkan bu durumu psikanalitik düşünce ile açıklamıştır. Görüşmeye taraf grupların yan yana gelmesiyle gruplardaki adrenalin seviyesinin yükseldiğini ve gizli düşmanlıkların ortaya çıktığını vurgulamıştır (Volkan, 57). Dolayısıyla Politik psikoloji,

uluslararası ilişkilerin daha iyi analiz edilmesine çok katkı sunmaktadır ve gelecekte de katkı sunmaya devam edecektir (Erişen, 2012: 23).

Yukarıda da ifade edildiği gibi insan kişiliğinin, insan doğasının ve insan psikolojisinin diplomatik ilişkiler üzerindeki rolü her zaman önemli olmuştur. Fakat diplomasideki dijitalleşme ile beraber dijital diplomatik iletişim ve psikoloji arasındaki etki merak edilmeye başlanmıştır. Bilindiği gibi yüz yüze iletişim ile dijital iletişimin etkileri, psikolojisi bakımından her zaman farklı olmuştur. Dijitalleşme ile beraber dijital iletişimin diplomatların psikolojilerini nasıl etkilediği ve bunun görüşmeye nasıl yansıdığı, dijital masaların müzakereleri kolaylaştırma veya zorlaştırma durumu, Dijital ortamların, diplomatik görüşmeleri nasıl etkilediği gibi sorular merak edilmeye başlanmıştır. Bizzat diplomatik görüşmelere iştirak eden büyükelçiler dijital görüşmelerin birçok açıdan yüz yüze görüşmelerden farklı olduğunu ve dijital ortamın diplomatik görüşmeler üzerinde önemli etkileri olduğunu ifade etmişlerdir. Kendisiyle derinlemesine mülakat yaptığım Büyükelçi Burak Akçapar, bazı diplomatların kendilerini dijital ortamda “etkin” ve “yetkin” hissedemediğini vurgulamıştır;

Bireysel kullanım açısından bakıldığında dijital ortamlar insanlara önemli bir gizlilik ve buna eşlik eden bir ifade kolaylığı sağlamaktadır. Ancak diplomatlar açısından dijital ortamlarda da temsil ve hesap verebilirlik ilkeleri etkilerini sürdürmektedir. En etkili diplomat en güvenilir diplomattır. Dolayısıyla dijital ve yüz yüze mecralar arasında bu açıdan diplomatlar için 180 derecelik bir fark olduğunu düşünmüyorum. Duygular ve kişilikler diplomatların temaslarını dijital ortamda da aynı oranda etkiliyor. Ancak birçok farklı olası sebepten dolayı bazı diplomatlar kendilerini dijital ortamlarda yüz yüze ortamlarda olduğu kadar etkin ve yetkin hissedemeyebiliyor.

Yine kendisiyle derinlemesine mülakat gerçekleştirdiğim Büyükelçi Murat Karagöz, dijital görüşmeler nedeniyle diplomatların yüz yüze gerçekleştirdiği birçok faaliyetten mahrum kaldığı ve bunun da diplomasiyi olumsuz etkilediğini vurgulamıştır;

Pandemi nedeniyle seyahat zorunluluğu ortadan kalktıysa da zorunlu dijital iletişim kuşkusuz olumsuz etkiledi diplomasiyi. Biz diplomatların faaliyet alanı öncelikle toplantı salonları, kongre merkezleri ve müzakere masaları. Pandemi koşulları nedeniyle bunlardan uzak kaldık. Bunlar oturup konuşalım dediğiniz şeyin fiilen gerçekleştiği alanlar. Aynı şekilde çalışma yemekleri, spor

müsabakaları, örneğin tenis maçı ya da oturup bir santranç oynama ... bu masalarda da aynı şekilde çeşitli müzakereler görüş alış verişleri her zaman yapıyordu. çalışma yemekleri denen bir format vardı... bu açılardan baktığımız da kuşkusuz negatif etkilendi diplomatik görüşmeler(...) fakat her şeye rağmen diplomatik temaslarımızı devam ettiriyoruz.

Diplomatik görüşmelerde kullanılan farklı dil tarzları vardır. Diplomatlar kendi aralarında farklı bir dil/üslup kullanırken, kamuoyu ve medya önünde farklı bir dil kullanmaktadırlar. Doğal bir dil kullanılan diplomasi geniş anlamda dil ve anlama dayanmaktadır. Diplomaside aşırılıklardan uzak bir dil ve “kasıtlı” bir biçimde örtük ifadeler kullanılmaktadır. Diplomasi dili aynı zamanda “nezaket”, “saygı”, “incelik” ve “karşılıklılık” üzerine kurulmuştur (Ünsal, 2019:27). Yüz yüze söylenemeyen birçok şeyin dijital ortamda rahatlıkla söylendiği, yazıldığı gerçeği göz önüne alındığında Diplomatlar dijital masalarda da nezaketini koruyabiliyor mu? dijital masalar diplomatların iletişimini ve psikolojilerini nasıl etkiliyor ve bu yapılan görüşmeye nasıl yansıyor? dijital diplomasiyle beraber bu soruların cevabı merak edilmeye başlanmıştır.

Diplomatik dilin hassas ve uzlaşma aracı(Ünsal, 2019:31) ve dilin duyguya dayalı bir söylem olduğu (Ünsal, 2019:33) göz önüne alındığında dijital ortamdaki dilin diplomatik görüşmeleri etkilememesi söz konusu olamaz. Yine diplomasinin ikna etme sanatı olduğu göz önüne alındığında diplomatların dijital ortamda birbirlerini ikna etme kabiliyetleri de merak edilmiştir. Büyükelçi Burak Akçapar, dijital ortamın diplomatların ikna etme durumunu etkilediğini ifade etmiştir;

Vücut dilinin iletişimde önemli olduğu doğru tabi. Şahsen ben dijital platformdaki toplantılarda vücut dili veya belki daha doğrusu görüntü diline dair ilave bir çaba gerektiğini görüyorum. Yüz yüze diplomaside de geçerli olan önünüze, arkanıza ne semboller yerleştirdiğiniz gibi görüntüsel hususlar dijital ortamda da geçerli. Ancak ilaveten ekranda nasıl görüldüğüne dair ilave bazı düzenlemeler gerekebilir.

Bilindiği gibi diplomatik görüşmeler toplumların kaderinin belirlendiği toplantılar olması bakımından son derece hassas toplantılardan oluşmaktadır. Söz konusu toplantıların çoğu gizli olarak gerçekleştirilmektedir. Fakat Dijital ortamda yapılan görüşmeler, diplomatik görüşmeleri gizlilik sorunsalıyla baş başa bırakmıştır. Dijital ortamda yapılan hiçbir eylemin gizliliğinden emin

olmadığımız gibi diplomatik görüşmelerinde gizliliğinden emin olunamıyor.

Büyükelçi Murat Karagöz bu durumu şöyle ifade etmiştir;

Gizlilik mahremiyet önemli bir kavram bizim için. Dolayısıyla her toplantıda olmasa bile bazılarının bilhassa güvenlik, istihbarat bağlantılı toplantılarda video konferans yöntemi ciddi bir zafiyet olarak beliriyor. Bu konuda da çok farklı yazılımlar kullanılıyor. Veya bu toplantılar o kadar hassasiyet içerekse bu fikir alışverişleri başka yöntemlerle yapılabilir.

Büyükelçi Burak Akçapar, diplomatik görüşmelerin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi için güvenli bir ortamın olmazsa olmaz olduğunun altını çizmiştir;

(...) Buna ilaveten, diplomasi bazı hassas konuların ele alındığı ve güvenlik boyutuna özel önem atfedilen süreçler barındırıyor. Sanal ortamda siber güvenlik bakımından ne kadar tedbir alınıralsa alınsın, yüz yüze etkileşimin sağladığı güven ortamını tesis etmek mümkün değil. Diplomasi süreklilik arz eden ve sembollere hakim uzman bireyler aracılığıyla yapılan devletlerarası müzakere ve iletişimidir. Hassas konuların bu süreklilik, ehliyet ve güven ortamında ele alınması diplomasinin başarısı için temel koşullardan biridir.

Bütün bu olumsuzluklara rağmen Pandemi dönemi boyunca birçok önemli diplomatik görüşme dijital ortamda gerçekleştirildi. Peki bu veriler ışığında dijital ortam yerine yüz yüze bir diplomatik görüşme gerçekleştirilseydi farklı sonucun alınacağı görüşmelerin olup olmadığı da merak konusu. Diplomatik kaynaklar, pandemi döneminde dijital ortamda gerçekleşen bazı diplomatik görüşmelerin sonuç alınmadan yüz yüze görüşmek üzere masadan kalkıldığını ifade etmiştir. Mesela Suriye’de çatışan taraflar arasında salgın döneminde yapılan dijital görüşmelerde sonuç alınmadığı için ilk fırsatta Cenevre’de bir araya gelerek görüşmeleri yüz yüze yapmayı tercih etmişlerdir (Kaplan, 2020). Büyükelçi Burak Akçapar’ın bu soruya verdiği cevap da dijital görüşmelerin yüz yüze görüşmelerin yerini tutamadığı gerçeğini kanıtlar niteliktedir;

Bu doğrultuda bir veriye sahip değilim. Ancak küresel salgın ortamından dijital ortamda iletişimi biz Türkiye olarak dünyada en erken devreye sokan ülkelerden biriyiz. Her halükarda, üyesi olduğumuz çeşitli kurumlar da hızla dijital ortama başvurdular. Bu sayede diplomasi devam etti. Ancak, hassas temaslar için tüm dünyada ilk fırsatta doğrudan temaslara başvurulduğunu gördük.

Sonuç itibariyle, diplomatlar özellikle salgın döneminde dijital iletişim teknolojilerinden yararlanmanın mutlaka faydalı olduğunu fakat dijital

diplomasinin klasik diplomasinin yerini tutmayacağı konusunda hemfikir. Dolayısıyla pandemiden sonra klasik diplomasiye geri döneceğini fakat bu dönüşün de kendi içinde birçok değişimi barındırdığını ifade etmişlerdir (Kaplan, 2020).

Örnek Olay İncelemesi: Antalya Diploması Forumu

Dijitalleşme ekonomiden sağlığa, iletişimden eğitime, siyasetten diplomasiye birçok alanı etkilemiş ve etkilemeye de devam edecektir. Diplomaside yaşanan dijitalleşme ile beraber devletlerin dışişleri bakanlıkları başta olmak üzere yetkili diğer kurumları dijitalleşmeye adapte olmak ve bu alanda gerekli yetkinliğe ulaşmak için çalışmalarına başlamıştır. 2019 Mart ayında ortaya çıkan Covid-19 salgını ile birlikte her alanda olduğu gibi diplomaside de dijitalleşme artmıştır. Devletler, pandemiyle beraber dijital diplomasinin önemini bir kez daha anlamıştır. Devletler, diplomaside yaşanan bu dijital iletişime uyum sağlamak, dijital masalarda daha güçlü olmak ve bu dijital ortamlarda karşı tarafı ikna etmek gibi yeteneklerini geliştirmeye gayret göstermişlerdir (Kaplan, 2020). Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı’da pandemiden çok önce diplomasideki bu dijital dönüşümü öngörerek büyük atılımlar gerçekleştirmiştir.

Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu salgından önce 2019 yılında düzenlenen 11. Büyükelçiler konferansında Dijital Diploması girişimi ilan etmiştir. Bu girişim ile amaç, diplomatların sahip olması gereken dijital yeteneklerinin geliştirilmesi, teknolojik imkanlardan Türk dış politikasının en kapsamlı şekilde yararlanması olmuştur. Bu hedeflerin arasında, “Dışişleri Bakanlığı ve diplomatlarını çağın gereksinimlerine uygun araçlarla donatmak, konsolosluk hizmetlerini teknolojinin yardımıyla daha verimli kılmaya yönelik mevcut çabaları üst düzeye çıkarmak, küresel eğilimlerin daha etkin bir şekilde takip edilebileceği ve erken uyarı sistemleriyle krizlerin tespit edilebileceği bir sistem kurmak ve yeni teknolojilerin dış politikaya etkilerini araştırmak” yer almıştır (Kaplan, 2020). Nitekim Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı bugün dijital diploması alanında dünyada en iyi bakanlıklardan biri haline gelmiştir.

2019 yılında 11. Büyükelçiler konferansında ilan edilen bu dijital girişimler arasında en dikkat çeken projelerden biri de Antalya Diplomasi Forumu olmuştur. Dijital Çağ'da Diplomasi temasıyla 2020 yılında ilk defa düzenlenmesi planlanan ve fikir babası Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu olan forum, pandemi nedeniyle fiziksel olarak düzenlenemese de, forumda, 2020 yılından itibaren farklı çevirim içi etkinlikler düzenlenmiştir. Forum, 2021 yılında “Yenilikçi Diplomasi: Yeni Dönem, Yeni Yaklaşımlar” temasıyla hibrit yöntem ile Antalya’da düzenlenecek.

Antalya Diplomasi Forumu, Dünya liderlerini, uluslararası siyasetçileri, dışişleri bakanlarını, savunma bakanlarını, akademisyenleri, vizyoner kişileri, aydınları, STK temsilcilerini, iş adamlarının birkaç gün yüzyıllar boyunca çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yapan, barış ve kültür merkezi olarak anılan, Akdeniz’in kıyısında bulunan Türkiye’nin turizm kenti Antalya’da bir araya getirerek bölgesel ve uluslararası meselelerin müzakere edildiği, Türkiye’nin diplomasi alanında dünyaya armağan ettiği küresel bir düşünce platformudur¹⁹ Forum ile bölgesel ve uluslararası meselelerin çözüme kavuşturulması yanında, bölgenin ve dünyanın geleceğine ilişkin yeni projelerin, fikirlerin oluşmasına da katkı amaçlanmaktadır. ²⁰ Mottosu, “thinktogetheracttogether” olan Antalya diplomasi forumu, ADFTalks, ADF120sec, ADFOpinion, ADFData, VisitorCorner gibi önemli sanal etkinlikler de düzenlemektedir.

Derinlemesine Mülakat gerçekleştirilen Antalya Diplomasi Forumu Eş-Koordinatörlerinden, T.C Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Genel Müdürü Büyükelçi Murat Karagöz, Pandemi nedeniyle henüz fiziksel olarak düzenlenmemesine rağmen şimdilik sanal etkinliklerle faaliyet gösteren Antalya Diplomasi Forumunun, hem bölgesel hem uluslararası alanda çok ses getirdiğini ve ilgiyle takip edildiğini ifade etmiştir. Ayrıca birçok sosyal medya platformunda etkin olan ADF’nin hatırı sayılır takipçi sayısı olduğunu ve çok etkileşim aldığını vurgulamıştır. Peki ADF’nin dijital ortamdaki etkinlikleri dijital iletişimin psikolojisi açısından nasıl değerlendirilebilir?. Büyükelçi Karagöz, dijital diplomatik iletişimi ve ADF’nin dijital etkinliklerini dijital iletişimin psikolojisi açısından şöyle değerlendirmiştir;

¹⁹ <https://twitter.com/Akcapar/status/1355525568234721282>

²⁰ <https://antalyadf.org/#hakkimizda>

Yüz yüze görmek her zaman daha farklı oluyor. Niyetinizi daha iyi ifade ediyorsunuz. Kimi zaman jest ve mimiklerinizle ifade ediyorsunuz bazı hususları. Kahve molalarında ve yemekte bir araya geliyorsunuz, bunlarla daha çok sosyal ortam yaratıyorsunuz ve kuşkusuz bu toplantıları daha verimli yapıyor. Toplantıda konuşmadığınız durumları ya da konuşup yeterince ayrıntı veremediğiniz durumları bu ortamlarda konuşma imkanınız oluyor. Yani iletişim psikolojisi bakımından yüz yüze görüşme, fiziksel ortam daha çok tercih edilir tabiki fakat pandemi nedeniyle teknolojinin ve bilişimin bütün imkanlarından yararlanmayı öngörüyor ADF.

Ekonomiden güvenliğe dünyaca ünlü birçok küresel forum bulunmaktadır. Münih Güvenlik Konferansı, Dünya Ekonomik Forumu, Doha Forumu, Küresel Güvenlik Forumu (GLOBSEC), bunlardan bir kaçıdır. Görüldüğü üzere birçok alanda uluslararası forumlar mevcuttur fakat diplomasi alanında bir forum bulunmamaktadır. Antalya Diplomasi Forumu ile diplomasi alanındaki bu boşluğun doldurulması hedeflenmiştir.

Sonuç

İletişim teknolojileri her alanı olduğu gibi diplomasiyi de dönüştürmüştür. İletişim teknolojisindeki gelişim ile birlikte birçok uluslararası toplantı ve diplomatik müzakereler dijital ortamda yapılmıştır. 2020 yılında ortaya çıkan salgın ile birlikte hassas görüşmeler dahil neredeyse görüşmelerin tamamı dijital araçlar yoluyla gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Bilindiği gibi, siyaset psikolojisi, oy verme davranışı, kitle davranışı, siyasi liderlerin kişilikleri yanında aynı zamanda dış politikada karar verme davranışı ile de ilgilenmektedir. İnsan kişiliğinin, insan doğasının ve insan psikolojisinin diplomatik ilişkiler üzerindeki rolü her zaman önemli olmuştur. Diplomasideki dijitalleşme ile beraber dijital diplomatik iletişim ve psikoloji arasındaki etki merak edilmeye başlanmıştır. Dolayısıyla uluslararası ilişkilerde dijitalleşmeyle beraber politik psikolojiye ilgi artmıştır. Yapılan literatür araştırması ve derinlemesine mülakat sonucu, diplomaside yaşanan dijitalleşmenin diplomatik müzakereleri politik psikoloji açısından bir çok yönden olumsuz etkilediği ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla gelecekte diplomatik iletişimde teknolojik araçlardan azami düzeyde faydalanacağı fakat dijital diplomasinin hiçbir zaman klasik diplomasinin yerini alamayacağı sonucuna varılmıştır.

Makalenin case'ni oluşturan Antalya Diplomasi Forumu, şuan pandemi nedeniyle sanal etkinlikler düzenlese de ilk fırsatta fiziksel ortamda etkinliklerini devam ettirecektir. Ayrıca Forumun, Türk ve dünya diplomasisine katacağı katkılar ve Türkiye'ye politik imaj bakımından yapacağı katkılar nedeniyle politik psikoloji açısından son derece olumlu bir sonuç doğurmuştur.

Kaynakça

Acar, D.Ş. (2006). Küreselleşen Dünyada Diplomasi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, Cilt 9, Sayı 1-2, S.417 – 440.

Arıboğan, Ü.D. (2020). Politik Karar, Tutum ve Davranışlarımızı Bireyselden Toplumsala Uzanan Bir Yelpazede Anlama ve Açıklama Kılavuzu Olarak Politik Psikoloji. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, sayı: 10. S.37-62

Akçapar, B.(2021). <https://twitter.com/Akcapar/status/1355525568234721282> [Erişim tarihi: 12.02.2021]

Anadolu Ajansı, AB bakanlarının gizli toplantısına 'davetsiz misafir', <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ab-bakanlarinin-gizli-toplantisina-davetsiz-misafir/2051572> [Erişim tarihi: 31.01.2021]

ADF, Dijital Çağ'da Diplomasi, <https://antalyadf.org/kavram/> [Erişim tarihi:29.01. 2021]

Amerika'nın Sesi, Kamu Diplomasisinde Yeni Araç: Video Oyunu, <https://www.amerikaninsesi.com/a/kamu-diplomasisinde-yeni-arac-video-oyunu/1658622.html> [Erişim Tarihi: 29.01.2021]

Bjola, C.&Holmes M. (2015). Digital Diplomacy: Theory and practice. New York: Routledge

Cnntürk, Danimarka dijital elçilik açtı, <https://www.cnnturk.com/teknoloji/danimarka-dijital-elcilik-acti> [Erişim tarihi: 03.02.2021]

Çavuşoğlu, M. (2020). Millete Hizmet Yolunda 2020, <https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/1344523801971851264> [Erişim tarihi: 30.01.2021]

Çavuşoğlu, M. (2020). <https://twitter.com/MevlutCavusoglu/status/1340720743475253248> [Erişim tarihi: 30.01.2021]

Estonian World, Estonia and Finland become first in the world to digitally sign international agreement, <https://estonianworld.com/technology/estonia-finland-become-first-world-digitally-sign-international-agreement/> [Erişim tarihi: 03.02.2021]

Ekşi, E. ve Taş, F.D. (2020). Dijital Diplomasi Yeni Bir Tür Diplomasi Midir?. Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi. Cilt:4, sayı: 2, s. 213-239

Erişen, E. (2012). An Introduction to Political Psychology for International Relations Scholars. PERCEPTIONS: Journal of International Affairs. Cilt 17 , Sayı 3, S. 9 – 28

Go Travels, Daha Fazla Yap: Ubertnet nedir ?, <https://tr.go-travels.com/22348-what-is-ubernet-3483033-7793248> [Erişim tarihi: 30.01.2021]

Houghton, D.P. (2018). Siyaset Psikolojisi. Çev. Prof. Dr. Hüsamettin İnanç, Duygu Şekeroğlu. 2. Basım : İstanbul:Bilge Kùltür Sanay Yayınevi

İnan, E. Politik Psikoloji ve Siyasal İletişim, <http://www.kamudiplomasisi.org/pdf/politikpsikoloji.pdf> [Erişim tarihi: 05.02.2021]

Kaplan, E. (2020). Diplomaside Dijital Dönüşüm, <https://www.trthaber.com/haber/gundem/diplomaside-dijital-donusum-518297.html> [Erişim tarihi: 30.01.2021]

Kesebir, M. (2019). Kitap İncelemesi: Dijital Diplomasi: Teori ve Pratik. İzmir Katip Çelebi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakùltesi Dergisi. Cilt: 2, sayı: 1, s. 120-124

Kansu, A.F. ve Tarhan, N. (2018). Politik Psikoloji ve Politik Öz- Yeterlik. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Sayı: 6, s.1-18

Sotiriu,S. (2015). “Digital Diplomacy: Between promises and reality”. Digital Diplomacy: Theory and practice. New York: Routledge

Ünsal, G. (2019). Diplomasi Dili ve Çevrisi. RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, Cilt, Sayı 17, S. 22 – 39

Tuncer, H. (1982). Eski ve Yeni Diplomasi. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt 37, Sayı 1, s.251-257

Volkan, V. Politik Psikoloji , <https://ekitap.site/kitap?no=13458> , [Erişim tarihi: 11.02.2021]

Yücel, G. (2016). Dijital Diplomasi. TRT Akademi Dergisi. Cilt 1, Sayı 2, s.748-760

Wikipedia, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Anasayfa> [Erişim tarihi: 31.01.2021]

Derinlemesine Mülakat Gerçekleştirilen Kişiler

Akçapar, B. (2021). Mülakat. Emine Kaplan, 15.02.2021

Karagöz, M. (2021.) Mülakat. Emine Kaplan, 13.02.2021

